

Ontwikkeling sturen en arbeid besparen

Kunstmelk

Met het opheffen van de superheffing werd het al verwacht: veel melkveehouders maken een overstap naar kunstmelk en drinkautomaten. Hoe moeilijk kan dat zijn? Toch zijn er aandachtspunten.

MARJAN LENEMAN

Linda Duineveld (productmanager, Nukamel), Henk van der Horst (verkoopmanager, Denkamilk) en Jacob Goelema (productmanager rundvee, De Heus Voeders) beamen dat ze op de verwachte stijging van de vraag ingespeeld hebben en de verkoop van kunstmelkpoeders gestegen is. Exacte cijfers hebben ze niet paraat, maar ze zien twee verschuivingen: bedrijven die al op momenten dat ze geen melkoverschot hadden kunstmelk afnamen én meestal grote bedrijven die nooit eerder kunstmelk gebruikten maar nu volledig overstapten.

Goede start

"Anders dan bij koemelk kan de samenstelling van kunstmelk bepaald en constant gehouden worden, zodat je een instrument in handen krijgt om de groei te sturen", zeggen Duineveld en Van der Horst. "Bij een hoge melkgift kan koemelk erg verdund raken en als voeding te schraal zijn voor de kalveren. De eiwit-vetratio die in de melk nagestreefd wordt, is bovendien ook niet meer optimaal afgestemd op de groei. Meer vet geeft een snellere verzadiging, terwijl de groei van het eiwit moet komen", legt Duineveld uit. Ze wijst ook op de mogelijkheid van infectie-overdracht

via de koemelk. Goelema voegt toe dat regelmatig afvalmelk met bijvoorbeeld antibiotica aan kalveren is gevoerd en dat dat de afweerontwikkeling van de kalveren ongunstig beïnvloedt. "En gelukkig neemt het gebruik van droogzetters ook af", vult hij aan. Van der Horst: "In de eerste veertien dagen wordt de vertering opgestart en dat is sterk bepalend voor de afweerontwikkeling. Opname van voldoende hoogwaardige biest is vanzelfsprekend ook heel belangrijk." Hij bepleit om regelmatig,

jeugdgroei is het efficiëntst. Je ziet het liefst dat een kalf eerst uit elkaar groeit, dus een skeletontwikkeling doormaakt en daarna behangen wordt met spieren. Dat beïnvloedt de uiteindelijke pensruimte en dus het vermogen tot voeropname en melkgift gunstig." Duineveld: "Een snelle maar slanke groei geeft het minst kans op vervetting, ook van de uier." Goelema waarschuwt dat het niet ophoudt bij het spenen. "De veehouders die de opfok van begin tot eind goed in de vingers hebben, kunnen begin-

Afvalmelk mag niet aan de kalveren worden gevoerd

bijvoorbeeld elk kwartaal, de biestopname te controleren door het immuunglobulinegehalte in het bloed te laten meten bij de kalveren tussen 3 en 5 dagen. Het monitoren van de gezondheid en groei wordt steeds belangrijker om een gezonde veestapel op te bouwen. Goelema haakt daarop in: "Het begint al in de baarmoeder met *'metabolic imprinting'* (programming van de stofwisseling), maar omdat we de groei via de moeder nog slecht kunnen beïnvloeden, moeten we de eerste zes à zeven weken optimaal benutten om de latere groei en melkproductie te beïnvloeden. In die periode worden nog uiercellen aangelegd. Daarna staat het aantal vast. De vroege

nen met insemineren op 13 maanden en hebben goed ontwikkelde vaarzen die op 22 maanden kunnen afkalven", weet hij uit ervaring.

Productkeuze

Op het gebied van kalvermelk valt veel te kiezen, omdat er met verschillende samenstellingen aan verschillende doelstellingen tegemoet gekomen wordt, maar de hoofdkeuze is tussen producten gebaseerd op magere melkpoeder en producten gebaseerd op weipoeder. Omdat er aan de basis nog veel toegevoegd wordt, is dat verschil niet altijd even duidelijk. Er worden ook combinaties van beide gemaakt. Het echte

"Opname van voldoende hoogwaardige biest is vanzelfsprekend heel belangrijk"

FOTO: MARJAN LENEMAN

onderscheid zit in al dan niet stremmen. Magere melkpoederproducten bevatten caseïne-eiwitten, waardoor de melk stremt en de vertering langzamer verloopt dan bij weipoederproducten, waarin geen caseïne zit. De kalveren zullen bij een niet-stremmend product minder lang verzadigd zijn, waardoor ze eerder aan kracht- en ruwvoer beginnen en de pensontwikkeling vroeger op gang komt. Dat kan voor vaarskalveren in de melkveesector een goede keuze zijn. Goelema: "Op melkpoeder maken ze een goede start, maar de overgang naar ruwvoer is minder goed, wat een dip in de groei kan geven. Een groeistilstand in te halen kost veel energie. Bij kalveren op weipoedermelk zien we een dip bij het spenen niet vaak. Ze eerst tien dagen op melkpoeder zetten en dan omzetten naar wei is niet praktisch." Er speelt nog meer in de keuze voor een product. Van der Horst ziet drie zaken die bij de keuze tegen elkaar afgewogen worden, en dat zijn veiligheid, prijs en groei. Met veiligheid bedoelt hij de verteringsbelasting voor het kalf. De toegevoegde eiwitten (en andere nutriënten) kunnen meer of minder goed verteerbaar zijn. Er wordt voor een hoge veiligheid met duurere grondstoffen gewerkt. De prijs is in de melkveesector echter minder belang-

rijk dan in de vleesveesector, omdat het niet om smalle marges per dier gaat en kunstmelk niet heel zwaar drukt op het totale budget. Voor de groei zijn de eiwit- en energieverhoudingen belangrijk en gaat het bij melkvee om het bereiken van snelle slanke groei. Wei- en melkpoederproducten kunnen in dezelfde eiwit- en energieverhoudingen samengesteld worden. Van der Horst: "Weipoederproducten worden het meest gebruikt voor opfokkalveren, maar in principe kunnen alle producten worden ingezet." Verder zijn er luxere en minder luxe formuleringen. Van der Horst ziet dat de luxe formuleringen soms bij problemen ingezet moeten worden om de groei te redden. Duineveld ziet juist dat veehouders die de opfok goed voor elkaar hebben voor de luxe producten gaan, om optimaal gebruik te maken van het effect van 'metabolic imprinting'.

Controle verstrekking en opname

Op de verpakking van de producten staat aangegeven hoe de aanlengverhouding is en daar kan beter niet te veel van afgeweken worden, vinden de drie voedingsdeskundigen. Zowel te dik als te dun beïnvloedt de nutriëntenopname nadelig. De voorkeur voor een melktaxi of een

drinkautomaat ligt aan de bedrijfsomstandigheden. Op familiebedrijven met arbeid als beperkende factor, wordt steeds meer overgegaan op drinkautomaten. Terwijl nog grotere bedrijven vaker kiezen voor een melktaxi. "Een automaat registreert wel hoe vaak en hoeveel een kalf drinkt, maar niet hoe het dier opstaat en in zijn vel zit. Bij een melktaxi ziet de veehouder dat wel", vertelt Goelema. Duineveld stelt dat drinkautomaten in de regel prima voldoen, maar dat het geen vrijbrief is om achterover te gaan leunen. Het inregelen van de voedingsschema's moet aandachtig gebeuren, het apparaat moet eenmaal per maand én bij verandering van product gekalibreerd worden en tevens tweemaal daags gecontroleerd. Vooral in het begin gaat het niet altijd vanzelf goed. Daarnaast moet de veehouder de opname controleren en de dieren zelf blijven observeren. Goelema ziet dat de afstelling en de hygiëne nog wel eens veronachtzaamd worden. "Bij het intensief houden van dieren verdient hygiëne speciale aandacht. Hygiëne in de eerste levensweken is misschien wel het goedkoopste managementinstrument dat een veehouder ter beschikking heeft," stelt hij tot besluit. §

Er kan beter niet te veel worden afgeweken van de aanlengverhouding op de verpakking.

FOTO: DENKAVIT

Een goed product en een goede verstrekking is geen garantie op succes. De veehouder moet de opname controleren en de dieren blijven observeren.

FOTO: DENKAVIT

